

ŠAJĀ NUMURĀ:

- Šoruden Latvijas piena produkcijai atvērsies Ķīnas tirgus 2
- EK iedarbina atbalsta pa-sākumus piena nozarei 2
- Uzlabo uzņēmējdarbības vidi bioloģiskās lauksaimniecības jomā 3
- Ciltsvērtības un pārraudzības datus apkopos pēc vienotas metodikas 3
- Veicinās komposta un biohumusa ražošanas nozares attīstību 3
- Grozījumi Likumā par zemes privatizāciju 4
- Aktīvi rīt ražas novākšana 5
- Polijas laukos valda daudzveidība 6
- Izmaiņas ierobežojumiem aizsargjoslās gar virszemes ūdensobjektiem 8
- Rudens – lopbarības izvērtēšanas laiks 9
- Svarīga informācija par ĀCM 9
- Higjēnas ietekme uz masītu izplatību fermā . . . 10
- Aizvadītas sestās aitu dienas 11
- Skolas sāk izvēlēties vietējo bioloģisko pārtiku 12
- Datumi, kurus lauku uzņēmējs nedrīkst aizmirst 2014. gada oktobrī . . . 13
- Tirdziņi lauku reģionos ir nepieciešami 14
- Produkcijas klāsts palielinās 14

AKTUALITĀTES

KRIEVIJAS EMBARGO SEKAS MAZINĀS AR ATBALSTU CILTSDARBAM

Augusta vidū Krievijas Federācijas ieviestais embargo virknei pārtikas produktu licis Zemkopības ministrijai un valdībai operatīvi lemt par atbalstu piena nozarei – līdz gada beigām piena ražotājiem izmaksās kopā 6 miljonus eiro.

Zemkopības ministrija ziņo, ka, lai mazinātu Krievijas Federācijas noteiktā preču importa aizlieguma radītos zaudējumus piensaimniecībā un ļautu saglabāt ražošanas apjomu, vienlaikus nodrošinot augstvērtīgu piena šķirņu slaucamo govju saglabāšanu ganāmpulka ciltskodolā, 26. augustā valdība apstiprināja noteikumus „Valsts atbalsta piešķiršanas kārtība piena šķirņu slaucamo

govju produktivitātes datu izvērtēšanai”.

Noteikumi nosaka ciltsdarbam nepieciešamo atbalsta summu par 2014. gada septembri un oktobri, lai nodrošinātu piena šķirņu slaucamo govju produktivitātes datu noteikšanas un izvērtēšanas pakalpojumu.

Kopējā atbalsta apmērs, lai segtu pakalpojuma izmaksas, ir 6 miljoni eiro. Atbalsts segs līdz 70 procentiem jeb līdz 46 eiro par izmaksām, kas saistītas ar piena šķirnes slaucamās govju produktivitātes kontroles testiem. Lauku atbalsta dienests atbalstu piešķirs kā vienreizēju maksājumu, pamatojoties uz šķirnes dzīvnieku audzētāju organizāciju, kas ir atbalsta pre-

tendents, iesniegtajiem sarakstiem.

Noteikumi nosaka termiņu – 2014. gada 1. oktobri, līdz kuram pretendenti ir jāiesniedz apsekoto ganāmpulku īpašnieku saraksti.

Atgādināsim, ka Krievija 7. augustā noteikusi pilnīgu embargo lielākajai daļai pārtikas produktu, kas tiek importēti no ES, ASV un citām rietumvalstīm, kuras ievieš sankcijas pret Maskavu. Krievijas embargo attiecas uz liellopu gaļu, cūkgaļu, augļiem, dārzeņiem, mājputniem, zivīm, sieru, pienu un piena produktiem. Šajā sarakstā nav iekļautas šprotes, zivju un gaļas konservi, kā arī alkohols un saldējums.

► 1. lpp.

PROJEKTU LĪDZFINANSE
EIROPAS SAVIENĪBA

EIROPAS LAUKSAIMNIECĪBAS FONDS LAUKU ATTĪSTĪBAI:
EIROPA INVESTĒ LAUKU APVIDOS

◀ 2.lpp.

Pirmais solis, ko valdība spēra sankciju seku mazināšanai, bija 12. augusta lēmums par to, ka Krievijas sankciju skartajiem Latvijas uzņēmumiem jāpiešķirt nodokļu brīvdienas, bet 5 miljonus eiro piešķir jaunu eksporta tirgu apgūšanai. Tāpat zemkopības jomā plānots vērsties Eiropas Komisijā ar aicinājumu ES valstīs paaugstināt intervences cenu piena produktiem, jo tā nav pārskatīta kopš 2007. gada. ZM ir izstrādājusi ieteikumus pašvaldībām, kā sagatavot iepirkuma specifikāciju, lai reģionālie produkti tiktu izmantoti skolās un bērnudārzos. Jāpiebilst, ka LLKC

jau kopš pāgājušā gada kopā ar pašvaldībām risina jautājumu par to, kā vietējiem produktiem uzvarēt iepirkumos, par vienu no risinājumiem piedāvājot izmantot Zaļo iepirkumu. Tas paredz priekšroku dot tiem piegādātājiem, kas, piemēram, spēj nodrošināt īsākas piegādes ķēdes, videi draudzīgāku iepakojumu u. c.

Savukārt 19. augustā valdība nolēma daļēji dzēst kredītprocentus apgrozāmo līdzekļu kredītiem tiem piena, gaļas pārstrādes un zivju apstrādes uzņēmumiem, kā arī lauksaimniekiem, kuri eksportēja produkciju uz Krieviju un kuri iekļauti Krievijas embargo sarakstā, ja to apgrozījums ar austrumu

kaimiņvalsti bija lielāks par 10%. Atbalsta apmērs nebūs lielāks par aizdevuma gada procentu likmi 4% vai faktisko likmi, ja tā mazāka par 4%, bet atbalsta summa būs līdz 200 000 eiro (zivju apstrādei – līdz 30 000 eiro).

Kopā ZM Krievijas embargo seku mazināšanai līdz augusta beigām piešķirusi 15 450 000 eiro no budžeta programmas „Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai projektu un pasākumu īstenošana” un Lauku attīstības programmas 2007.–2013. gadam neizlietotā budžeta virsstaistību finansējuma. ■

Informāciju sagatavoja **Iveta Tomšone**,
LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

AKTUALITĀTES

ŠORUDEN LATVIJAS PIENA PRODUKCIJAI ATVĒRSIES ĶĪNAS TIRGUS

Zemkopības ministrija (ZM) informē, ka šoruden Latvijas piena produktu ražotājiem atvērsies Ķīnas tirgus, kas dos iespēju mūsu uzņēmumiem daļu saražotās produkcijas eksportēt uz Ķīnu, kuras tirgus ir ļoti liels, turklāt augošs un tāpēc perspektīvs.

Jau šā gada jūnijā, zemkopības ministram Jānim Dūklavam tiekoties ar Ķīnas Tautas Republikas galvenās kvalitātes uzraudzības, pārbaudes un karantīnas pārvaldes ministru Ži Šupingu, tika saskaņots Latvijā ražoto piena produktu sertifikāts eksportam uz Ķīnu – kopējā eksporta atļauja.

„Tuvākajā laikā tiks sākti Latvijas piena pārstrādes uzņēmumu reģistrācijas process eksportam uz Ķīnas tirgu. Jau septembrī Latvijā ieradīsies Ķīnas sertifikācijas institūcijas eksperti, lai pārbaudītu konkrētu Latvi-

jas piena pārstrādes uzņēmumu atbilstību reģistrācijai eksportam uz Ķīnu. Esmu gandarīts, ka Latvija būs pirmā Baltijas valsts, kam būs sertifikācija piena produktu eksportam uz Ķīnas tirgu,” uzsver zemkopības ministrs Jānis Dūklavs.

ZM un Pārtikas un veterinārā dienesta eksperti sadarbību ar Ķīnas Tautas Republiku par Latvijā ražotās produkcijas eksportu uz šo valsti sāka jau 2013. gadā. Pērn notika ZM un PVD pārstāvju tikšanās ar Ķīnas kom-

petentās iestādes, kas ir atbildīga par uzņēmumu atzīšanu produkcijas eksportam, speciālistiem, lai apspriestu sadarbību. Šīs tikšanās laikā Latvija un Ķīna vienojās, ka Ķīnas eksperti apmeklēs Latvijas gaļas un piena ražošanas uzņēmumus.

Plānots, ka šā gada novembrī jaunu eksporta tirgu apgūšanai Latvijas piena produkcijas ražotāji varētu piedalīties starptautiskā pārtikas izstādē Pekinā, Ķīnā. ■

ZM informācija

EK IEDARBINA ATBALSTA PASĀKUMUS PIENA NOZAREI

Eiropas Komisija nolēmusi īstenot atbalsta pasākumus piena un piena produktu tirgū, piešķirot atbalstu sviesta un vājpiena pulvera privātai uzglabāšanai. Pasākumus īsteno, lai mazinātu Krievijas embargo sekas.

EK trīs līdz septiņus mēnešus apmaksās sviesta un vājpiena pulvera uzglabāšanas izmaksas uzņēmumiem, kuri pieteiksies piedalīties

šajā pasākumā. Tādējādi uz kādu laiku EK cer mazināt šo piena produktu pārprodukcijas spiedienu uz tirgu un nedaudz piebremzēt piena iepirkuma cenu kritumu. Nozares pārstāvji gan atzīst, ka Latvijai daudz būtiskāks būtu atbalsts siera privātai uzglabāšanai, taču par to EK sola lemt vēlāk. Tiešas ietekmes uz Latvijas piena tirgu šādam EK atbalstam gan nebūs, jo līdz šim Latvijas piena produktu ražotāji nav izmantojuši privātās

uzglabāšanas atbalsta pasākumus. Lielākie sviesta un piena pulvera ražotāji, kuriem radušās problēmas Krievijas noteikto sankciju dēļ, darbojas Nīderlandē, Vācijā un Francijā. Pēc 2013. gada datiem, ar Krievijas embargo tiek skarts Latvijas eksports 50 miljonu eiro vērtībā, no kura aptuveni pusi veido piens un tā produkti. ■

Iveta Tomšone,
LLKC sabiedrisko attiecību vadītāja

UZLABO UZŅĒMĒJDARBĪBAS VIDĪ BIOĻĢISKĀS LAUKSAIMNIECĪBAS JOMĀ

Valdība 26. augustā atbalstīja ZM sagatavotās izmaiņas bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības un kontroles kārtībā, lai uzlabotu uzņēmējdarbības vidi bioloģiskās lauksaimniecības jomā un pilnveidotu kontroles sistēmu, tādējādi pozitīvi ietekmējot nozares attīstību kopumā.

Izmaiņas nosaka, kas ir industriālās lauksaimniecības mēslošanas līdzeklis, rīcību neatbilstību un pārkāpumu gadījumos. Izmaiņas arī paredz iespēju kontroles institūcijai anulēt serti-

fikātu, ja uzņēmējs viena kalendārā gada laikā neveic darbību bioloģiskās lauksaimniecības jomā. Tāpat nosacījumos precizētas prasības sabiedriskās ēdināšanas jomā, lai veicinātu sabiedrisko ēdināšanas uzņēmumu sertifikāciju. Prasībās arī precizēts, ka sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumā, kurš sertificēts kā bioloģiskās lauksaimniecības uzņēmums, nav atļauts izmantot ģenētiski modificētus organismus.

Izmaiņas paredz deleģēt kontroles institūcijām tiesības izsniegt atļaujas, veicot sertifikāciju trešajās valstīs.

Kārtībā tiek precizēti arī atsevišķu atļauju izsniegšanas termiņi, lai atvieglotu bioloģiskajiem lauksaimniekiem atļauju saņemšanu.

Izmaiņas noteikumos stāsies spēkā pēc to publicēšanas oficiālajā izdevumā „Latvijas Vēstnesis”. Plašāka informācija par grozījumiem Ministru kabineta (MK) 2009. gada 26. maija noteikumos Nr. 485 „Bioloģiskās lauksaimniecības uzraudzības un kontroles kārtība” pieejama MK mājaslapā. **■**

ZM informācija

CILTSVĒRTĪBAS UN PĀRRAUDZĪBAS DATUS APKOPOS PĒC VIENOTAS METODIKAS

Lai nodrošinātu ticamus un salīdzināmus datus par lauksaimniecības dzīvnieku ciltsvērtību un pārraudzību un ievērotu vienotu datu ieguves metodiku, valdība 19. augustā apstiprināja grozījumus MK atbilstošajos noteikumos.

Izmaiņas veiktas MK 2011. gada 12. jūlija noteikumos Nr. 566 „Kārtība, kādā apmāca fiziskās personas, kas veic lauksaimniecības dzīvnieku vērtēšanu, pārraudzību, mākslīgo apsūklošanu, olšūnu un embriju transplantāciju, un kārtība, kādā šīm perso-

nām izsniedz un anulē sertifikātus un apliecības”.

Grozījumi precizē kvalifikācijas paaugstināšanas kārtību, nosakot, ka pusei no noteiktā stundu daudzuma būs jābūt praktiskajai apmācībai. Turpmāk sertifikāta saņemšanai lauksaimniecības dzīvnieku vērtēšanā, pārraudzībā un mākslīgā apsūklošanā būs nepieciešams šķirnes lauksaimniecības dzīvnieku audzētāju organizācijas izsniegts apliecinājums par praktisko iemaņu apgūšanu.

Grozījumi arī noteic, ka personai,

kas ir saņēmusi sertifikātu vai apliecību un nav ievērojusi ciltsdarba normatīvo aktu prasības, atkārtoti būs jāapmeklē vismaz astoņas stundas ilga praktiskā apmācība attiecīgajā jomā un jākārtoto pārbaudes tests. Tas nepieciešams, lai nodrošinātu, ka fiziskā persona, kas pieļāvusi kļūdas datu ieguvē, apgūtu vienotu datu ieguves metodiku, lai iegūtie dati ir salīdzināmi un izmantojami ciltsdarbā. Papildu informācija par noteikumiem pieejama MK mājaslapā. **■**

ZM informācija

VEIČINĀS KOMPOSTA UN BIOHUMUSA RAŽOŠANAS NOZARES ATTĪSTĪBU

ZM sagatavojuši izmaiņas noteikumos, kas nosaka veselības aizsardzības un veterinārās prasības tādu dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un atvasinātu produktu aprītei, kas nav paredzēti cilvēku patēriņam.

Izmaiņas noteikumos paredz prasības komposta sagatavošanai no dzīvnieku izcelsmes blakusproduktiem. Šādu kompostu var laist tirgū un izmantot kā organisko mēslojumu un augsnes ielabotāju.

ES regulu prasības paredz, ka dalībvalsts var atļaut konkrētus parametrus specifiskiem blakusproduktiem, piemēram, ēdināšanas uzņēmumu pārtikas atkritumiem un šādu atkritumu maisījumiem ar dažiem citiem materiāliem,

kas tiek kompostēti. Tāpat prasības nosaka, ka attiecīgo kompostu var laist tirgū tikai tajā dalībvalstī, kurā konkrētie parametri tiek atļauti. Saskaņā ar šīm prasībām ZM un Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts „BIOR” izstrādājuši transformācijas parametrus dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu kompostēšanas metodei, ar kuru iegūto kompostu varēs izmantot tikai Latvijas teritorijā. Paredzams, ka izmaiņas noteikumos veicinās biohumusa ražošanas nozares attīstību, nodrošinot atvieglotu prasību piemērošanu biohumusa ražotājiem.

Jaunās prasības attieksies tikai uz ražotājiem, kas vēlēsies šādu kompostu realizēt tirgū, taču neattieksies uz mājāsaimniecībā pašu sagatavoto

un izmantot kompostu.

Plašāka informācija par izmaiņām MK 2012. gada 17. aprīļa noteikumos Nr. 275 „Prasības tādu dzīvnieku izcelsmes blakusproduktu un atvasinātu produktu aprītei, kas nav paredzēti cilvēku patēriņam”, ko 14. augustā izsludināja Valsts sekretāru sanāksmē, pieejams MK mājaslapā. Izmaiņas noteikumos vēl tiks skatītas valdībā. **■**

ZM informācija

GRĀMATVEDĪBA UN NODOKĻI

GROZĪJUMI LIKUMĀ PAR ZEMES PRIVATIZĀCIJU

Šīgada 1. augustā stājās spēkā (atsevišķas normas – vēlāk) grozījumi likumā, kas reglamentē darījumus ar zemi, – t. i., likumā „Par zemes privatizāciju lauku apvidos” (grozījumi ir publicēti 18.07.2014. „Latvijas Vēstnesī”). Būtiskākās izmaiņas skar darījumus ar lauksaimniecībā izmantojamo zemi.

Likums ir papildināts ar jaunu 28.¹ pantu, kas nosaka, kādas personas drīkst iegūt īpašumā lauksaimniecībā izmantojamo zemi. Šis pants stāties spēkā ar 2014. gada 1. novembri, un tas nosaka, kādām prasībām personām ir jāatbilst, ja tās vēlēšies iegūt savā īpašumā lauksaimniecības zemi.

Fiziskajām personām ir jāatbilst visiem šiem nosacījumiem:

- ir reģistrētas kā saimnieciskās darbības veicēji Latvijas Republikā;
- vismaz gadu pēdējo triju gadu laikā ir saņēmušas vienotos platības maksājumus vai to ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas ne mazāk kā pēdējos trīs gadus pēc kārtas veido vismaz vienu trešdaļu no to kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem, vai ir ieguvušas lauksaimniecisko izglītību vai tai pielīdzināmu izglītību arrodizglītības programmā, profesionālās vidējās izglītības programmā vai profesionālās pilnveides izglītības programmā, apgūstot augkopības, lopkopības vai citus atbilstošus priekšmetus ne mazāk kā 160 stundu apmērā;
- rakstveidā apliecina, ka šīs zemes izmantošanu lauksaimnieciskajā darbībā uzsāks gada laikā pēc tās iegādes

un nodrošinās arī turpmāk, ja zeme iepriekšējā vai pašreizējā gadā ir bijusi pieteikta vienotajiem platības maksājumiem vai tiešajiem maksājumiem, vai uzsāks triju gadu laikā un nodrošinās arī turpmāk, ja zeme iepriekšējā vai pašreizējā gadā nav bijusi pieteikta vienotajiem platības maksājumiem vai tiešajiem maksājumiem;

- likuma 30.¹ panta pirmajā daļā minētā iesnieguma iesniegšanas dienā tām nav nodokļu parādu Latvijā vai valstī, kurā atrodas to pastāvīgā dzīvesvieta.

Nosacījumi, kuriem jāatbilst juridiskajām personām:

- vismaz gadu pēdējo triju gadu laikā ir saņēmušas vienotos platības maksājumus vai to ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas ne mazāk kā pēdējos trīs gadus pēc kārtas veido vismaz vienu trešdaļu no to kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem;

- rakstveidā apliecina, ka šīs zemes izmantošanu lauksaimnieciskajā darbībā uzsāks gada laikā pēc tās iegādes un nodrošinās arī turpmāk, ja zeme iepriekšējā vai pašreizējā gadā ir bijusi pieteikta vienotajiem platības maksājumiem vai tiešajiem maksājumiem, vai uzsāks triju gadu laikā un nodrošinās arī turpmāk, ja zeme iepriekšējā vai pašreizējā gadā nav bijusi pieteikta vienotajiem platības maksājumiem vai tiešajiem maksājumiem;

- vismaz vienam īpašniekam vai pastāvīgajam darbiniekam ir atbilstoša profesionālā izglītība attiecīgajā juridiskās personas darbības jomā, kas iegūta ne mazāk kā arrodizglītības

programmā vai profesionālās vidējās izglītības programmā, vai vismaz viena īpašnieka ieņēmumi no lauksaimnieciskās ražošanas ne mazāk kā pēdējos trīs gadus pēc kārtas veido vismaz vienu trešdaļu no tā kopējiem saimnieciskās darbības ieņēmumiem;

- var norādīt patiesos labuma guvējus un apliecināt, ka visi patiesie labuma guvēji ir likuma 28. panta pirmās daļas 1. punktā minētās personas;

- likuma 30.¹ panta pirmajā daļā minētā iesnieguma iesniegšanas dienā tām nav nodokļu parādu Latvijā vai valstī, kurā tās ir reģistrētas.

Likums pēc grozījumu izdarīšanas nosaka, ka viena fiziskā vai juridiskā persona var iegūt īpašumā līdz 2000 hektāriem lauksaimniecības zemes.

Likumā iekļautais jaunais 30.² pants, kas arī stāties spēkā šī gada 1. novembrī, nosaka, kam ir pirmpirkuma tiesības uz lauksaimniecības zemi. Ja lauksaimniecības zemes kopīpašnieks pārdod viņam piederošo zemes daļu, pirmpirkuma tiesības uz atsavināmo lauksaimniecības zemi ir zemes kopīpašniekiem. Likuma 28.¹ panta pirmajā daļā minētajai personai, kas ir lauksaimniecības zemes nomnieks, ir pirmpirkuma tiesības uz atsavināmo zemi, ja zemes nomas līgums ir reģistrēts attiecīgajā pašvaldībā. Šādā gadījumā lauksaimniecības zemes nomniekam ir pirmpirkuma tiesības arī uz to lauksaimniecības zemi, uz kuru pirmpirkuma tiesības neizmanto zemes kopīpašnieks.

► 5.lpp.

4.lpp.

Jaunās likuma prasības netiek attiecinātas uz:

- lauksaimniecības zemes ieguvējiem, kuru īpašumā vai tiesiskajā valdījumā esošā lauksaimniecības zemes platība darījuma noslēgšanas brīdī un pēc darījuma kopā nepārsniedz desmit hektārus fiziskajām personām un piecus hektārus – juridiskajām personām;
- maksātnespējas procesā iegūstamu lauksaimniecības zemi;
- mantošanas ceļā iegūstamu lauksaimniecības zemi;
- valsts vai pašvaldību funkciju nodrošināšanai nepieciešamo lauksaim-

niecības zemi, kā arī lauksaimniecības zemi, ko iegūst īpašumā valsts kapitālsabiedrības ar likumu deleģēto funkciju īstenošanai;

- lauksaimniecības zemi, kuru persona iegūst īpašumā saskaņā ar Publiskas personas mantas atsavināšanas likuma 4. panta ceturtais daļas 3., 4., 7. un 8. punktu;
- darījumiem ar lauksaimniecības zemi starp laulātajiem, pirmās un otrās pakāpes radniekiem;
- lauksaimniecības zemi, kas tiek atsavināta zemes konsolidācijas procesā saskaņā ar zemes pārvaldību regulējošiem normatīvajiem aktiem.

Likumā iekļautais 36. pants nosaka, ka lauksaimniecības zemes nomas līgums slēdzams rakstveidā uz termiņu, kas nav īsāks par pieciem gadiem.

Pašvaldībai būs pienākums vest lauksaimniecības zemes nomas līgumu reģistru, bet kārtību, kādā zemes nomnieks vai iznomātājs informēs pašvaldību par noslēgtajiem zemes nomas līgumiem, noteiks Ministru kabinets.

Likums paredz arī Latvijas Zemes fonda izveidi. **■**

Linda Puriņa, LLKC Grāmatvedības un finanšu nodaļas vadītāja

AUGKOPIĀBA

AKTĪVI RIT RAŽAS NOVĀKŠANA

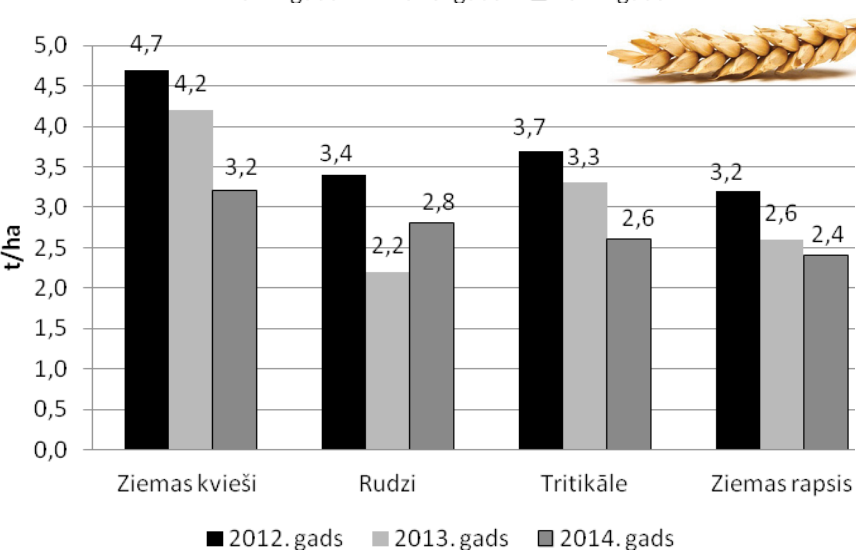
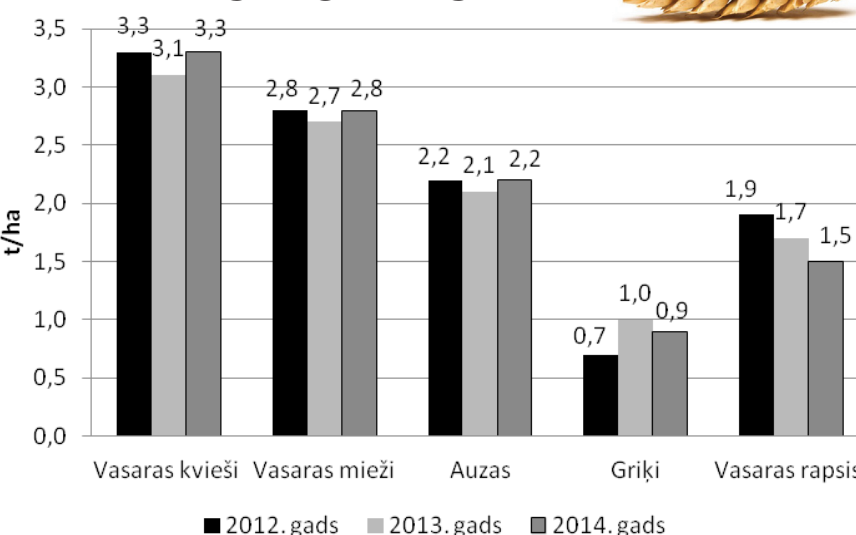
Augustā tika veikta vasarāju sējumu otrā apsekošana un arī lauksaimnieku aptauja par ievāktajām ziemāju ražām. Aktīvi rit ražas novākšana, bet daudzviet darbus kavē lielais nokrišņu daudzums.

Regulārās lišanas un vēja rezultātā vasarāju laukos, kuri jau gatavi vākšanai, vērojama veldre, un lauksaimnieki arvien vairāk uztraucas par graudu kvalitātes pazemināšanos.

Augusta beigās vasarāju ražas potenciāls bija ļoti labs, vidējās vasarāju graudaugu ražas tiek prognozētas augstākas kā pagājušajā gadā, tās sasnies vai pat pārsnies 2012. gada rekordražu līmeni. Atliek vien cerēt, ka laika apstākļi ļaus visu uz lauka izaugušo nogādāt apcirķņos. Vasarāju vidējās ražas vēl tiks precizētas septembrī pēc kulšanas darbu pabeigšanas.

Ziemāju platības nelabvēlīgo ziemšanas apstākļu rezultātā šogad ir krietni mazākas kā iepriekšējos gados. Ja 2013. gadā ziemas kvieši aizņēma 253,6 tūkstošus ha, tad šogad tie ir tikai 172,94 tūkstoši ha, ziemas rapša platības samazinājušās no 76,2 tūkstošiem ha 2013. gadā līdz 44,52 tūkstošiem ha šogad. Tas ietekmē arī vidējo ražas līmeni, kas šogad ir zemāks, kā pēdējos gados ierasts.

Vislielākais vidējās ražas kritums ir ziemas kviešiem, tie šogad ļoti labi padevušies tikai Kurzemes pusē, kur tie ir arī izcilā kvalitātē. Zemākas ražas tika iegūtas arī ziemas rapša sējumos, jo, lai gan pavasarī šķita,

ka daudzos sējumos augu skaits bija atbilstošs labas ražas veidošanai, tie īsti neattīstījās, un sējumos strauji savairojās nezāles. Pozitīvi izceļas vienīgi rudzi, kuriem šogad vidējā

raža ir nedaudz augstāka kā parasti, jo ziemā valdošais kailsals tiem postījumus nenodarīja. **■**

Laura Kirsanova, LLKC Augkopības nodaļa

LAUKSAIMNIECĪBA

POLIJAS LAUKOS VALDA DAUDZVEIDĪBA

Plašums, daudz tiešām sliktu ceļu un sirsnīgi cilvēki, kuri gatavi iepazīstināt ar savas valsts labāko produkciju. Tāds iespaids radās, apmeklējot Poliju, kurp devāmies pēc Polijas Lauksaimniecības ministrijas uzaicinājuma.

Medalus, kas pārsteidz

Triju dienu brauciens veda uz Ļubļinas un Sandomežas apkaimēm, kas izslavētas ar plašiem augļu dārziem, piena pārstrādi un sentēvu gardumu gatavošanu. Vasaras pilnbriedā saules dūmakā tītajos laukos ar veciem un neierasti maziem kombainiem kūla labību, augļu dārzos rosījās ražas vācēji, bet mazpilsētas pārpludināja atpūtnieki.

Pirmais apskates objekts – Ļubļinas Bīskopības kooperatīvs „APIS”. Izrādās, tas ne vien piedāvā dažādu šķirņu medu, bet jau vairāk nekā 70 gadu ražo arī medalu. Atzišos godīgi, par šo dzērienu līdz šim vien pasakās un stāstos biju lasījusi. Izrādās, ka „APIS” ražo vairāk nekā desmit šķirņu medalu, kas saņēmis daudzas atzīnības gadatirgos un izstādēs kā Polijā, tā ārzemēs. „Pašiem poļiem gan šis dzēriens īpaši negaršo. Piemēram, es to izmantoju gaļas marinēšanai – sanāk tiešām labi,” klušītēm saka mūsu grupas tulkis **Janeks**.

Degustēt mums sniedz trīs dažādi gatavota medalus glāzītēs – no vāja un neizteiksmīga līdz tiešām stipram un ar piesātinātu garšu. Šis dzēriens, gluži kā mūsu melnais

Foto: Ilze Rūtenberga-Bērziņa

Lai gan poļi ar savu medalu lepojas gluži kā mēs ar Latvijas melno balzamu, daudzi to uztver vien kā suvenīru un par garšu nav īpašā sajūsmā

Foto: Ilze Rūtenberga-Bērziņa

Kooperatīva „APIS” pagrabos izvietotas iespaidīgas tvertnes – kopā 25 000 litru, kurās notiek medalus gatavošana

balzams, vai nu patīk, vai nepatīk. Man tas ne pārāk patika. Taču medalus, izrādās, iekļauts ES Garantēto tradicionālo īpatnību reģistrā. „Šis process aizņēma četrus gadus. Toties nu šajā sarakstā ir divus gadus izturēts medalus, kurā ir viena daļa medus un divas daļas ūdens – tas līdzinās mājas vīnam,” atklāj uzņēmuma galvenais tehnologs **Peters Petka**.

Pārstrādātā medus apjomi šeit visai iespaidīgi – pagraba tvertnēs, kur notiek medalus gatavošana, vienlaikus glabājas 25 000 litru dažādu ziedu medus. To piegādā 30 „APIS” kooperatīva biedru, kā arī Kipras bitenieki.

Pirmais Polijas „fast food” – sīpolrausis

Maizes izstrādājumu cepšanas tradīcijas Ļubļinā iestiepjas vēl viduslaikos. No tiem laikiem saglabājusies arī tradīcija cept Ļubļinas sīpolrausi jeb „cebularz lubelski”, kas rakstu avotos pirmo reizi minēts jau 19. gadsimtā. „Tas ir pirmais poļu „fast food”, smeļ Ļubļinas reģiona senākās ceptuves īpašnieks **Tadeušs Zubržickis**. Interesanti, ka ārpus reģiona šo produktu neviens īsti neēdot. Varbūt pārlietu vienkāršs šis rausis mūsaiķu sabiedrībai, jo nepieciešamās izejvielas tiešām ir lētas – rauga mīkla, svaigi sīpoli, kas sajaukti ar eļļu, sāli un magonēm. „Ziniet, ik pa laikam vēl sastopam šos rausus no 5 līdz 15 centimetru diametrā, bieži tie nav kraukšķīgi, sīpoli tajos sacepti – nu nekas neatgādina īsto sīpolrausi. Tādēļ izgājām divu gadu ilgu procedūru, lai to iekļautu ES Garantēto tradicionālo īpatnību reģistrā,” norāda ceptuves saimnieks. Kopš šis process noslēdzies, pareizu sīpolrausu cepšanā apvienojušies 20 cepēji, kuriem ik reizi izdodas izcept tādu sīpolrausi, kāds pierēģistrēts ES annālēs:

Pareizi izcepti sīpolrausis ir ļoti aromātisks, kraukšķīgām maliņām un valgu vidu

Foto: Ilze Rūtenberga-Bērziņa

► 7.lpp.

Latvijas Lauku konsultāciju un izglītības centrs,
Rīgas iela 34, Ozolnieki, Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018, tālr. 63050220,
admin@llkc.lv, laukutikls@llkc.lv

WWW.LLKC.LV
WWW.LAUKUTIKLS.LV

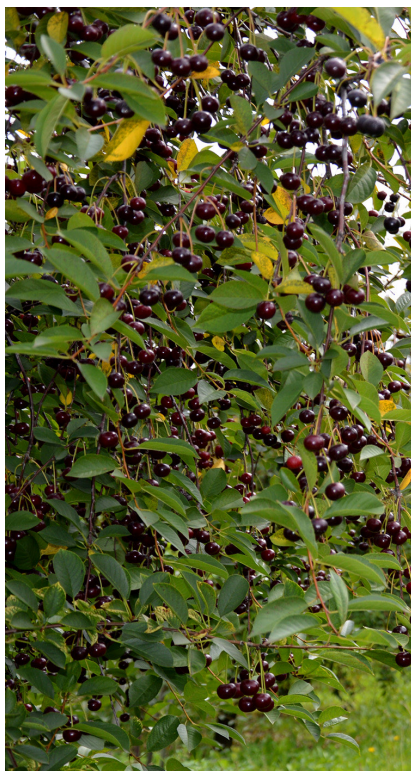

Foto: Ize Rūtenberga-Bērziņa

Foto: Ize Rūtenberga-Bērziņa

Cik tālu sniedzās skats, tik tālu Sandomežas apkaimē redzami plaši augļu dārzi, kuros ienākas āboli, plūmes, bumbieri, ķirši

Milzīgās ķiršu plantācijas novāc speciāls traktors, kura „roka” satver koku un aptuveni trīs sekundēs ogas nopurina uz īpaša paklāja, nodrošinot ķiršu saudzīgu novākšanu

◀ 6.lpp.

„*Ļubļinas sīpolrausis ir apaļš, aptuveni 1,5 cm biezs rausis 5–25 cm diametrā, kas izgatavots no augstākā labuma kviešu miltu mīklas, kurai pievienots divreiz vairāk cukura un margarīna vai sviesta nekā parastai kviešu miltu mīklai. Rauša virspusē ir pildījums no rupji sagrieztiem sīpoliem, kas samaisīti ar magoņu sēklām, sāli un augu eļļu. Pildījums ir zeltainā krāsā, un tam piemīt ceptiem sīpoliem raksturīgā garša un smarža. Rausi apņēm 0,5–1,5 cm plata mīklas maliņa. Malai ir kraukšķīga garoza gaiši dzeltenā līdz gaiši brūnganā krāsā. Mīkstums ir gaišs, maigs un nedaudz valgs.*”

Gribētos, lai arī mūsu pašu sklandrausis būtu ne vien iereģistrēts ES Garantēto tradicionālo īpatnību reģistrā, bet kāds tikpat cītīgi kā Polijā sekotu, lai tā cepšana atbilstu šiem priekšrakstiem. Ja tas tā nenotiks, tad vismaz es šo gardumu nez vai pirkšu. Pēc īstā sklandrausa baudīšanas Kurzemes pusē citviet vairākas reizes trāpījies plācenis ar sklandrausa vārdu, bet neizprotamu garšu..

Piena upes ķīseļa krastos neplūst

Brauciens ved arī uz Krasņistavu, kurā atrodas viens no lielākajiem piena pārstrādes kooperatīviem Polijā – „Krasnystaw”. Aizvadītajā gadā tas svinējās pastāvēšanas 100. gadskārtu.

Tomašs Padaks, uzņēmuma prezidents: „Kooperatīvam pienu piegādā 10 000 piegādātāju – lielākas un mazākas saimniecības. Kooperatīvs vieno paaudzes un garantē pēctecību lauku vidē. Polijā joprojām dominējošās ģimeņu saimniecības ir tam pierādījums”.

Kooperatīvs vieno paaudzes un garantē pēctecību lauku vidē

Jāsaka, šajā kooperatīvā par saviem biedriem tiešām rūpējas. Ja nepieciešams, var saņemt bezprocentu aizdevumu govju barošanas pilnveidei. Prioritāru atbalstu saņem tie zemnieki, kuri plāno barības krātuvju un fermu celtniecību, kā arī fermas aprīkojuma un instrumentu iegādei. Tāpat ir īpašs fonds ārkārtas situācijām, piemēram, plūdu, ugunsgrēku vai nāves gadījumiem, no kura tiek izmaksāts nepieciešamais atbalsts.

Kooperatīvs specializējas jogurtu, skābpiena produktu un biezpiena ražošanā, piedāvājot patērētājiem vairāk nekā 100 dažādu produktu. Eksportam tiek ražots arī sausais piens, bet,

ņemot vērā Krievijas noteiktās sankcijas, poļi ķērušies arī pie piena sūkalu pulvera ražošanas, ko eksportēs uz Ķīnu saldējuma gatavošanai. „Mūsu kooperatīvs nevienai varai īsti nav patīcis, jo mēs ejam savu attīstības ceļu,” uzsvēr uzņēmuma prezidents. „Simt gadu pastāvēšanas laikā esam pārdzīvojuši karu un padomju varas izpausmes, tādēļ domāju, ka arī Krievijas sankciju radīto ietekmi pārvarēsim un darbosimies vēl vismaz 100 gadu,” pārliecināti saka Tomašs Padaks.

Augļudārzu paradīzē

Kad mūsu dārzos ienākas ķirši – kaut vai daži kociņi, lielākā problēma ir tos pagūt nolašīt pirms strazdu uzlidojuma. Un tad mēs pukojamies, ka ogu daudz un nevar spēt lasīt. Brīdī, kad es ieraudzīju Polijas ķiršu dārzus sapratu, ka mums nav par ko sūdzēties. Sandomežas apkaime ir ļoti pateicīga vieta tieši augļu dārziem, jo te ir vienmērīgs silts un gana daudz saules. Taču galvenais – augsne šajā apkārtnē ir ideāla tieši augļu kokiem, jo to veido kaļķakmens, kas notur zemē mitrumu un nodrošina augšanai nepieciešamās minerālvielas.

„Te nav ķiršu dārzi, bet gan ķiršu meži,” smeļ astoņu hektāru liela dārza saimnieks **Janeks**. Un taisnība viņam ir, jo neko, izņemot ķiršus, apkārtnē neredz.

▶ 8.lpp.

◀ 7.lpp.

Vaicāts, kā šo plantāciju var novākt, Janeks atbild – ne jau ar rokām, tāda darbaspēka izmaksas būtu milzīgas. „Ražas novākšanā izmantojam speciālu kombainu, kas satver ķirša stumbru un aptuveni trīs sekundes to purina. Ogas sakrīt uz īpaša paklāja, ko traktors uzrollē, ogas berot īpašā renītē. Tad ar ventilatoru tiek izpūstas koka lapas, un jau tūlīt ogas sabirst transportēšanas kastēs,” skaidro saimnieks. Vērojot, kā kombaina „roka” krata nabaga kociņu, galvā rojās tika viens jautājums – ko pats koks domā par purināšanu?!

Atkarībā no ogu daudzuma ar šādu aprīkojumu dienas laikā varot novākt aptuveni 5–10 tonnas ķiršu jeb 0,7 hektārus ķiršu dārza. Saimnieks stāsta, ka jaunais traktors ķiršu novākšanai izmaksājis 80 000 zlotu jeb vairāk nekā 18 000 eiro. Nav lēts prieks uz astoņiem hektāriem... „Apkārtņē ir aptuveni 30 šādas tehnikas vienību. Sezonas laikā viena šāda mašīna var novākt līdz pat 20 tonnām ķiršu. Protams, pie sētas pēc ražas novākšanas to neliekam,

Foto: Ilze Rūtenberga-Bērziņa

Ļubļinas piena kooperatīvs „Krasnystaw” ir lielākais Polijā – pienu tam piegādā 11 000 piegādātāju

bet gan iznomājam kaimiņiem, kam tā arī nepieciešama,” atklāj Janeks.

Kamēr viesojos Polijā, ķirši Latvijā jau bija beigušies. Izmantojot iespēju, ēdu lielās, tumšās ogas no katra koka, kam gāju garām. Jāatzīst, liela daļa šķirņu, manuprāt, garšoja sliktāk par daudzu pelto „Latvijas skābo” ķirsi. „Mums galvenais ir ogas izskats un aromāts – cukuru katrs pēc tam pats var piebērt,” smaidot uzsvēra ķiršu dārza saimnieks.

Foto: Ilze Rūtenberga-Bērziņa

Kooperatīvs „Krasnystaw” specializējas arī biezpiena ražošanā

Raksts tapis, no 30. jūlija līdz 1. augustam viesojoties Ļubļinas un Sandomežas apkaimē Polijā. ■

Ilze Rūtenberga-Bērziņa,

LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

LAUKSAIMNIECĪBA

IZMAIŅAS IEROBEŽOJUMIEM AIZSARGJOSLĀS GAR VIRSZEMES ŪDENSOBJEKTIEM

Aizsargjoslu likumā izstrādāti grozījumi attiecībā uz virszemes ūdensobjektiem (upēm, strautiem, avotiem u. c.). Likuma grozījumos noteikts, ka gar virszemes ūdensobjektiem divus metrus platā joslā aizliegts apstrādāt augsni, audzēt lauksaimniecības kultūragus un lietot mēslošanas līdzekļus.

Aizsargjoslas izveido, lai aizsargātu dažāda veida (gan dabiskus, gan mākslīgus) objektus no nevēlamas ārējās iedarbības, nodrošinātu to ekspluatāciju un drošību vai pasargātu vidi un cilvēku no kāda objekta kaitīgās ietekmes. Gar ūdensobjektiem parasti izveido zālāju aizsargjoslas starp lauku un ūdenstilpi, lai uztvertu sanesas, kas tiek noskalotas no lauka ar virszemes noteci. Tās var būt arī kā filtrs cita veida piesārņojuma uztveršanai un aiztūrei.

Lauksaimniekiem, ievērojot vismaz divu metru platu buferjoslu starp lauku un ūdensobjektu, ir iespēja to pieteikt kā ekoloģiski nozīmīgu platību, lai pretendētu uz zaļināšanas mak-

sājumu un ievērotu klimatam un videi labvēlīgu lauksaimniecības praksi. Buferjoslas ierīko gar ūdensobjektiem, kas noteikti ūdens saimniecisko iecirkņu klasifikatorā (ŪSIK). Lauku bloku kartēs šie ūdensobjekti ir atzīmēti ar zilu krāsu. Vienu metru garai un vismaz divus metrus platai buferjoslai ekoloģiski nozīmīgas platības noteikšanā piemēro koeficientu 6, tas nozīmē, ka tiek iegūti 9 kvadrātmetri ekoloģiski nozīmīgas platības. Buferjoslā var būt piekrastes veģetācija, un tā ir atšķirama no blakus esošās lauksaimniecības zemes, to neizmanto ražošanai, izņemot pļaušanu un ganīšanu, tā ir nopļaujama ne vēlāk kā vienlaikus ar kultūrauga novākšanu.

Augu aizsardzības likums nosaka kārtību ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu reģistrācijai un lietošanai, tajā skaitā arī ierobežojumus to lietošanai pie ūdensobjektiem. Attiecībā uz ķīmisko augu aizsardzības līdzekļu lietošanu virszemes ūdensobjektu aizsargjoslā aizliegts tos lietot tuvāk par

augu aizsardzības līdzekļa marķējumā norādīto attālumu līdz virszemes ūdensobjektam vai desmit metru platā joslā līdz virszemes ūdensobjektam, ja augu aizsardzības līdzekļa marķējumā nav ietverta speciāla norāde par lietošanas attālumu līdz ūdensobjektam. Atsevišķos kultūraugos, lietojot augu aizsardzības līdzekļus, ir noteikts, ka no ūdenstilpēm un ūdenstecēm tos nedrīkst lietot tuvāk par 40 metriem (piemēram, *Decis Mega* augļu dārzos), 20 m (piem., *Butisan Star*) vai 15 m (piem., *Chorus 50 WG*). Līdzekļiem, kuriem nav noteikts šis attālums, jāievēro desmit metru plata aizsargjosla no ūdensobjektiem.

Aizsargjoslu ūdenstecēm nosaka no upes krants, ja skaidri izteikts pamatkrasts, savukārt ūdenstecēm ar izteiktu palieni – no vidējā ūdens līmeņa malas.

Aizsargjoslu likuma grozījumi stāsies spēkā pēc publicēšanas „Latvijas Vēstnesī”. ■

Sagatavots LLKC Augkopības nodaļā pēc

MK noteikumiem

LOPKOPĪBA

RUDENS – LOPBARĪBAS IZVĒRTĒŠANAS LAIKS

Rupjā lopbarība ir govju pamatbarība. No tās kvalitātes ir atkarīgs, cik daudz mēs slauksim un cik aktīvi darbosies priekškuņģa mikroflora. Savukārt no priekškuņģa veselības lielā mērā ir atkarīga pašas govys veselība. Jo kvalitatīvāka būs rupjā lopbarība, jo vieglāk un lētāk būs sarāžot pienu.

Lopbarības analīzes mums parāda vasaras darba rezultātus. Ir jāatceras, ka skābbarības tvērtņē vai ritulī brīnumi vairs nenotiek. Pāraugušu, botāniskā sastāva ziņā nabadzīgu vai bojātu masu ieskābšanas un glabāšanas laikā par labāku mēs nepadarīsim. Ieskābšanas un glabāšanas laikā mēs varam tikai un vienīgi maksimāli saglabāt novāktās masas kvalitāti.

Tajos ganāmpulkos, kuros govys tiek ganītas, ganību sezona tuvojas no beigumam. Tāpēc ir jāizvērtē saražotās lopbarības ķīmiskais sastāvs: sausas daudzums, kopproteīns, enerģijas daudzums (NEL), kokšķiedras frakcijas (NDF, ADF), koppelni un makroelementi (vismaz kalcījs un fosfors) un citi, lai precīzāk varētu aprēķināt, kādi barības līdzekļi un cik daudz jāiegādājas dzīvniekiem papildus.

Rupjās lopbarības kvalitāte būtiski atšķiras atkarībā no pļaušanas laika, saimniecības un katra gada apstākļiem. Tāpēc nevar teikt: ja pagājušajā gadā veicu analīzes, tad šogad to var nedarīt, jo pļaujas laiki abos gados bija gandrīz vienādi. Lopbarības kvalitāte noteikti atšķirsies. Zāles kvalitāti ietekmē:

- Zāles maisījumu botāniskais sastāvs un zālāju šķirnes;
- Zelmeņu mēslošana. Slāpekļa

mēslojums ne tikai paaugstina ražu, bet arī kopproteīna daudzumu augos;

- Augu augšanas stadija, kurā novāc zāli.

Vēl viens aspekts, kas arī būtu jāatceras, ir tas, ka govys barojam ne tik daudz ar tonnām, bet gan ar barības vielām, kas ir katrā tonnā.

Rupjās lopbarības analīzes veic LLU Agroķīmisko analīžu laboratorija Jelgavā un laboratorija Tartu, Igaunijā.

Īsi par rādītājiem, ko nepieciešams analizēt.

Sausna – no lopbarības parauga atdalot ūdeni, iegūst sausas saturu. Skābbarībai ar sausu virs 55% pastāv liela iespējamība, ka barība sakarsīs. Savukārt sausas saturs zem 30% var norādīt uz sliktu fermentāciju un attiecīgi – pazeminātu apēdamību.

Kopproteīns – tā ir ļoti nozīmīga barības viela, kuras dēļ arī tiek gatavota stiebrzāļu, tauriņziežu skābbarība. Šis rādītājs liecina par kvantitāti (daudzumu) nevis par proteīna kvalitāti. Ja lopbarības gatavošanas procesa rezultātā skābbarībā novēro karšanu, daļa kopproteīna var kļūt nepieejama ne mikroorganismiem, ne fermentiem. Tāpēc papildus jānosaka saistītais proteīns.

NDF, ADF – kokšķiedras rādītāji. NDF (neitrāli skalotā kokšķiedra) ietver sevī hemicelulozi, celulozi un lignīnu, savukārt ADF (skābi skalotā kokšķiedra) norāda uz celulozes un lignīna daudzumu barībā. ADF izmanto, lai aprēķinātu barības sagremojamību, bet NDF – barības uzņemšanas spējas aprēķināšanai. Palielinoties kokšķiedras rādītājiem, barības vērtība samazinās.

NEL (neto enerģija laktācijā) – enerģijas daudzums, ko govys no barī-

Foto: Iveta Tomsone

Skābbarības paraugu ņemšana

bas izmanto organisma uzturēšanai un piena ražošanai vai grūsnībai pēdējos divos mēnešos.

Koppelni – tas ir kopējais minerālu (minerālvielu) daudzums. Ja šis rādītājs pārsniedz 10% stiebrzālēm un 14% tauriņziežiem, tad tas norāda uz zāles skābbarības piesārņojumu ar augsni.

Laikā, kad piena cenas samazinās, dubultsvarīgi ir izanalizēt rupjās lopbarības kvalitāti. Pirmkārt, tikai sabalansējot barību, mēs varam uzturēt govys veselību un produktivitāti. Otrkārt, iepērkot tikai precīzi to, ko vajag un cik vajag, mēs varam samazināt piena pašizmaksu.

Precīzāk par barības analīzēm, paraugu ņemšanu un barības devu sastādīšanu jūs informēs un sniegs konsultācijas lopkopības speciālisti konsultāciju birojos un LLKC. **II**

Silvija Dreijere,

LLKC Lopkopības nodaļas vadītāja

SVARĪGA INFORMĀCIJA PAR ĀCM

PVD atkārtoti aicina visus Latvijas cūku turētājus, bet jo īpaši tos, kuri atrodas Āfrikas cūku mēra (ĀCM) ārkārtējās situācijas teritorijā, stingri ievērot noteiktos bio drošības pasākumus, bet jo īpaši:

- Neizbarot mājas cūkām svaigo zāli, zaļo masu, arī pagalmos pļauto zāli, termiski neapstrādātus kartupeļus, sevišķi, ja cūku novietne atrodas tuvu mežam vai ir iespējams, ka lau-

ku, no kura pļauta zāle, ir apmeklējusi meža cūkas! Tāpat mājas cūkām nedrīkst izbarot virtuves atkritumus!

- Neizmantojot ārpus dzīvnieku novietnēm apģērbu un apavus, ar kuriem dodaties kopt un barot dzīvniekus! Pēc cūku aprūpes noteikti mainiet apģērbu, ar kuru dosieties mājās, un mazgājiet rokas!

- Neturiet cūkas āra aplokos, tās ir jātura slēgtās novietnēs, lai nepieļautu saskari ar meža dzīvniekiem!

- Atgriežoties no sēņošanas, ogošanas vai meža apmeklējuma, jānomazgā apavi un drēbes, kā arī auto riepas vai velosipēda riteņi!

Tikai stingri ievērojot noteiktos bio drošības pasākumus, varēs pasargāt savus dzīvniekus no saslimšanas ar infekcijas slimībām un maksimāli samazināt infekcijas slimību izplatīšanas apkārtējā teritorijā!

► 10.lpp.

◀ 9.lpp.

Iedzīvotāji, ierodoties noteiktajā ĀCM ārkārtas situācijas teritorijā, sargājiet novadu, pagastu un cūku turētāju saimniecības no slimībām! Ikviena var mazināt tās izplatīšanas risku, tāpēc:

- Iebraucot Latvijā no trešajām valstīm, nevediet dzīvnieku izcelsmes pārtikas produktus: gaļu un gaļas produktus, pienu un piena produktus! Tie tiks konfiscēti un nodoti iznīcināšanai!
- Neizvediet cūkgaļu un tās izstrādājumus no karantīnas teritorijas!

- Karantīnas teritorijā neievadiet nezināmas izcelsmes gaļu, ja vien nav iespējams pierādīt tās izcelsmi (gaļai jābūt oriģinālajā iepakojumā, ar pievienotu pirkuma čeku)!

- Viesojoties saimniecībā, kur tiek turētas mājas cūkas, neejiet pie tām kūti!

- Dodoties mežā ogot vai sēņot, kā arī apmeklējot tūrisma vietas, nemetiet sviestmaižu vai citu pārtikas produktu atkritumus mežā vai ceļmalā! Visu līdzpaņemto – neapēsto ēdienu, sviestmaižu ietinamo papīru,

plastmasas traukus – ņemiet līdzi uz mājām!

- Pēc sēņošanas, ogošanas vai pastaigas pa mežu nofriet un nomainiet apģērbu un apavus!

- Ja uz un no meža esat devies ar velosipēdu vai auto, atgriežoties mājās, ar ūdeni noskalojiet pārvietošanās līdzekļu riteņus!

- Ja meža apmeklējuma laikā atrod nobeigušos meža cūku, nekavējoties par to informējiet PVD! **■**

Anna Joffe, PVD Sabiedrisko attiecību daļas vadītāja

HIGIĒNAS IETEKME UZ MASTĪTU IZPLATĪBU FERMĀ

Mastīts ir tesmeņa iekaisums, kas radies kāda cēloņa iedarbības rezultātā. Šajā gadījumā parasti jārunā par cēloņu kompleksu. Par mastīta cēloni var kļūt katra kļūda dzīvnieku ēdināšanā, aprūpē un slaukšanas procesā.

Diemžēl cilvēkiem nepatīk, ka viņiem saka taisnību par to, ka visbiežāk viņi nemāk pareizi slaukt govīs. Pareizā slaukšanas procesā ir jāpanāk maksimāla oksitocīna izdalīšanās govs organismā, lai pēc iespējas ātrāk iegūtu vairāk un labākas kvalitātes pienu. Tādēļ jāizstrādā slaukšanas rutīna, kurai jābūt konstantai katru dienu, katru slaukšanas reizi. Ideāli būtu, ja 60 sekunžu laikā no tesmeņa stimulēšanas sākuma brīža tam tiktu pievienots slaukšanas aparāts.

1. Jāsamazina baktēriju nokļūšana uz pupiem. No cilvēka rokām un apģērba uz govīs pupiem var nokļūt ļoti daudz patogēno mikrobu.

Lai tas nenotiktu, būtu jālieto tīrs darba apģērbs un gumijas cimdi. No nemazgātām un labi, rūpīgi nomazgātām rokām noņemot analīzes un barotnēs uzsējot šos nomazgājumus, izrādījās, ka mazgāšanas procesā nomazgāts tikai 20% no mastītus izraisošajām patogēnajām baktērijām. Tas notiek tādēļ, ka cilvēka roku rieviņas praktiski nav izmazgājamas. Slaukšanas laikā ir jāseko līdzi arī gumijas cimdu tīrībai.

2. Atšķirīgs ir baktēriju skaita samazinājums, izmantojot dažādus pupu pirmsslaukšanas notīrīšanas veidus:

- ar sausu dvielīti – samazinājās par 4%;

- ar mitru dvielīti – samazinājās par 40% ;

- ar mitru un sausu dvielīti – samazinājās par 77%

- ar mitru dvielīti, tesmeņa dezinfekcijas līdzekli un sausu dvielīti – samazinājās par 85%.

Tātad, ja tiek izmantota pupu pirmsslaukšanas dezinfekcija un nosusināšana, baktēriju skaita samazinājums ir vislielākais – 85%.

Pupa iemērkšana dezinfekcijas šķīdumā ir apmierinoša, ja iemērķts tiek ne mazāk kā 75% no pupa un noturēts 20–30 sekundes.

Iemērkšanas rezultātā tiek inaktivēti:

<i>Staf. aureus</i>	69,2%
<i>Str. agalactice</i>	44,6%
<i>Str. uberis</i>	64,1%
<i>E. coli</i>	43,7%

Jo vairāk visās manipulācijās tiek iesaistīts ūdens, jo vairāk baktērijas pārvietojas uz pupa galu, kur tās var

iekļūt pupa kanālā. Pupu nosusināšana ir svarīga, lai baktērijas nepeldētu šķīdumā. Vislabāk izmantot alkoholu saturošas salvetītes, kas notīra pilnībā visu.

3. Noslaucot pirmās strūklas:

- tiek dots signāls smadzenēm, lai izstrādātos oksitocīns,

- tiek noslaukts bakteriāli vispiesārņotākais piens,

- var noteikt mastītu,

- par 12% samazina jauna mastīta izraisītāju iekļūšanu tesmenī.

4. Pēc slaukšanas vajadzētu veikt tesmeņa pupu dezinfekciju, kas būtiski samazina mastītu izplatību ganāmpulkā. Pēcslaukšanas dezinfekcija ir jāveic visā laktācijas laikā bez pārtraukumiem. Jāizvēlas tādi pēcslaukšanas dezinfekcijas līdzekļi, kas samazina risku pupu galus apsaldēt ziemas periodā. **■**

Ilmārs Gruduls, LLKC Lopkopības nodaļa

Foto: Dainis Arhādāns

Foto: Dainis Arbidāns

AIZVADĪTAS SESTĀS AITU DIENAS

Jau sesto gadu tiek rīkotas Aitu dienas, kas šogad notika 9. augustā Rūjienas novada Jeru pagasta „Klimpās”, kur bija ierašanās aitu audzētāji, sabiedrisko organizāciju pārstāvji un citi interesenti, kuri nākotnē plāno nodarboties ar aitkopību.

Par spīti lietainajai dienai, interesentu pulks bija salīdzinoši kupls – ap 150 dalībnieku, kuri ar interesi sekoja notikumiem visas dienas garumā.

Aitu dienas atklāja biedrības „Latvijas Aitu audzētāju asociācija” valdes priekšsēdētājs **Arnis Ginters**, dalībniekiem vēlot jauki pavadīt dienu un uzzināt vajadzīgo informāciju. Pēc tam sekoja dzīvnieku parāde – karnevāls, kurā saimnieku bērni demonstrēja savus vilnas tērpus kopā ar aitām.

Vācijas pieredze

Lai uzzinātu Vācijas aitu audzētāju pieredzi, bija uzaicināta lektore Dr. **Regina Valtere**, kura pastāstīja par ciltsdarba pasākumiem un ganu suņu izmantošanu aitu ganāmpulkos. Lektore iepazīstināja ar vispārējo situāciju aitkopībā Vācijā un atsevišķi Saksijā.

Vācijā aitu kopējais skaits sasniedzis 1,6 miljonus. Taču, ja salīdzina viena iedzīvotāja gaļas patēriņu gadā, vidēji tas ir 39 kg cūkgaļas, 9,0 kg liellopu gaļas, 11,2 mājputnu un tikai 1,0 kg – jēra gaļas. Gadu gaitā kāpusi jēra gaļas cena, un 2014. gada jūnijā tā bija 5,23 eiro par kilogramu (2001. gadā – 4,27).

Saksijā 1990. gadā bija 126 tūkstoši aitu māšu, bet 2013. gadā – jau 54 300, no kurām daļa piederēja audzētājiem, kuriem aitas galvenokārt ir hobijs. Šajā Vācijas zemē 2012. gadā bija 116 pro-

fesionālas aitu audzētāju saimniecības ar minimālo aitu māšu skaitu 200 un 92 ģimenes saimniecības. Vācijā 60% no aitu audzētājiem strādā gaļas ražošanai, 21% tura aitas ganību apganīšanai un pēc tam iegūst gaļu, bet 19% pievēršas piena ražošanai. Lektore uzsvēra, ka rentabli var saimniekot, ja ganāmpulkā ir 500 līdz 700 aitu māšu.

Gaļas ražošanai izmanto Merino šķirnes aitas, kas veido 40% no aitu populācijas Vācijā. Audzē arī Sufolkas, Šarolē, Šropšīras, Dorperas un citu šķirņu aitas.

Lielākās aitu piena ražotājvalstis ir: Itālija – 35%, Grieķija – 31,4% un Spānija – 16%. Piena ražošanai lielākoties tiek audzētas Ostfrīzijas piena šķirnes aitas, no kurām laktācijas laikā iegūst 400 līdz 500 litru piena. Šīs šķirnes aitām ir arī augstvērtīga gaļa.

Vēl piena iegūšanai izmanto *Lakau-ne* šķirnes aitas, no kuru piena Francijā gatavo Rokforas sieru. Piena aitām, vērtējot eksterjeru, lielāku uzmanību pievērš tesmeņa pieslēgumam, pupu garumam un lielumam.

Ganu suņu izmantošana

Pēdējo gadu laikā Vācijas aitu audzētāji ir sapratuši, ka suņi krietni atvieglo gana darbu. Ganāmpulkos izmanto divu veidu suņus: ganu suņus, kuri gana aitas, un sargsuņus, kas sargā visu baru. Suņu galvenie uzdevumi ir aitu ganīšana, dzīšana un sargāšana no vilkiem. Populārākie ir vācu aitu suņi, kas audzēti vairāk nekā simts gadu tīršķirnē un izmantojami ne tikai aitu ganāmpulkos, bet arī kā dienesta suņi. Otra suņu šķirne, ko izmanto aitu audzētāji, ir borderkollīji. Šai šķirnei ir divu veidu pielietojums –

kā mājas sargam un kā ganam. Ganu suņiem jānodrošina slodze katru dienu.

Ejot ganos, cilvēkam dodas līdz divi suņi. Viens ir galvenais suns, kurš ir apmācīts un savu darbu zina, bet otrs suns vēl tikai mācās. Gans ar suņiem sazinās tikai zīmju valodā. Sargsuņiem nedrīkst veidoties pārāk ciešs kontakts ar cilvēku, vislabāk šo suni turēt kopā ar aitām kūtī. Tad, kad aitām notiek dzemdības, suni norobežo attālā stūrī. Sunim jāiemācās neaiztikt aitas, kad tas jūt jēlumu. Jāseko arī, lai suns nekļūst pārāk draudzīgs ar aitām, tad tas var sākt nepildīt savus pienākumus. Lai šo problēmu novērstu, suns jāielaiž pie teķiem. Ganībās suņiem ir jānodrošina pieejams ūdens (var dzert ar aitām no vienas dzirdnes) un sausā barība, lai tad, kad suns vēlas, tam būtu pieejams ēdiens.

Saimniecībai ganu suņa iegāde izmaksā ap 1000 eiro. Pērkot kucēnu, ieteicams to iegādāties ne jaunāku par trim mēnešiem. Ganāmpulkā sargsuņa un ganu suņa kontakts nav vēlams, katram ir jāapzinās savas funkcijas, un aitām arī jāsaprot, kas gana un kas sargā.

Lektors no Jaunzēlandes **Greims Vords** iepazīstināja ar jaunākajām tehnoloģijām aitkopībā, ko šobrīd izmanto šajā valstī.

Dienas gaitā dalībnieki varēja vērot ganu suņu demonstrējumus, aitu vilnas cirpšanu, dzīvnieku vērtēšanu un izsoli. Bija padomāts par individuālajām aktivitātēm gan bērniem, gan pieaugušajiem, piemēram, vilnas maisa mešanu, ātrādīšanas un kamolu tīšanas sacensībām. Pasākuma noslēgumā notika koncerts, apbalvošana, loterija u. c. **■**

Daiga Baltiņa,

LLKC Lopkopības nodaļas speciāliste

PĀRTIKA

SKOLAS SĀK IZVĒLĒTIES VIETĒJO BIOĻĪSKO PĀRTIKU

Veiksmīgi īstenots Rīgas Valdorfskolas pārtikas produktu iepirkums, kurā par sezonālo dārzeņu piegādātājiem izvēlētas trīs bioloģiskās zemnieku saimniecības: „Vizbuļi”, „Ragāres” un „Eicēni”.

No septembra skolas maltītēs tiks piedāvāti sezonāli vietējie bioloģiskie dārzeņi, turklāt tas panāks, iekļaujoties pašvaldības noteiktās vienas skolas ēdienreizes cenā.

Līdz šim par galvenajiem iemesliem zemnieku zemajai aktivitātei publiskajos pārtikas iepirkumos tika uzskatīta nespēja konkurēt ar vairumtirdzniecības bāzu cenām un birokrātiskie publisko iepirkumu noteikumi. Šis iepirkums pierāda, ka šķēršļi ir pārvarami, ja vien iesaistītajām pusēm ir patiesa interese sadarboties.

Rīgas Valdorfskolas pārtikas produktu iepirkums tika veikts, sadarbojoties ar LLKC un Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociāciju. Turpmāk – par priekšnosacījumiem, kas veicinātu vietējo zemnieku piedalīšanos publiskajos pārtikas iepirkumos.

Iepirkuma dalījums daļās

Rīgas Valdorfskola ir viena no retajām, kas, izstrādājot pārtikas iepirkuma nolikumu, īpašu uzmanību pievērša tam, lai vietējiem bioloģiskajiem zemniekiem netiktu likti šķēršļi iesniegt savus piedāvājumus. Pārtikas produktu iepirkums tika sadalīts daļās, atsevišķi nodalot sezonālos vietējos dārzeņus. Lai pareizi sagrupētu iepirkumu daļās, vispirms nepieciešama tirgus izpēte – apzināt, kādus produktus ražo vietējie zemnieki un kuros mēnešos tie ir pieejami. Par bioloģisko produkciju šo informāciju iespējams iegūt, vērsoties LLKC un tā reģionālajos birojos, gan arī Latvijas Bioloģiskās lauksaimniecības asociācijā.

Sezonalitāte

Skolās, kurās ēdienu gatavo paši, nevis uztic to ēdināšanas uzņēmumam, ir vieglāk pielāgot ēdienkarti sezonas produktiem, ja vien skolai ir labs pavārs, kurš spēj pagatavot ēdienu no sezonas dārzeņiem. Rīgas Valdorfskolas pavāre bija ļoti pretimnākoša un gatava aizstāt ierastos importētos nesezonālos

produktus ar vietējiem, kā arī iepirkuma veikšanu sekmēja Valdorfskolas direktora vietniece administratīvi saimnieciskajā darbā Maira Filatova. Lai arī ēdināšanas uzņēmumi spēj būt pietiekami elastīgi, tie visdrīzāk kūtāk iegādāsies vietējos dārzeņus, jo to peļņa ir atkarīga no tā, cik lētas izejvielas tie spēj iegādāties.

Piegādes biežums

Sagatavojot iepirkuma noteikumus, nepieciešams izvērtēt, cik bieži zemniekam jāpiegādā produkti. Loģistikas izmaksas „noēd” lielu daļu no zemnieku ienākumiem, tāpēc produktiem, kurus var glabāt ilgāku laiku, vajadzētu noteikt retākus piegādes termiņus.

Atteikšanās no viena piegādātāja un zemnieku kooperācija

Skolas ir pieradušas saņemt visus produktus no viena piegādātāja – vairumtirdzniecības bāzes, jo tā vienkārši ir ērtāk. Vēloties iegādāties produktus no saimniecībām, jāņem vērā, ka arī tad, ja iepirkums ir sadalīts daļās, reti kura saimniecība spēs piedāvāt atsevišķās daļas produktu klāstu. Pagaidām mums vēl trūkst kooperatīvu, kas spēj nodrošināt plašu bioloģisko produktu sortimentu, taču iepirkuma likums pieļauj, ka piedāvājumu var iesniegt vienkārša personu apvienība, tas ir, zemnieki uz savstarpējas vienošanās pamata var iesniegt vienu kopīgu piedāvājumu. Rīgas Valdorf-

skolas gadījumā z/s “Vizbuļi” spēja nodrošināt gandrīz visu nepieciešamo produktu klāstu, izņemot ābolus un skābētus kāpostus, tāpēc ar LLKC palīdzību tika atrastas saimniecības, kuras ražo šos produktus, un tās kopīgi iesniedza vienu piedāvājumu.

„Gatavo ratus ziemā, ragavas – vasarā”

Lai zemnieki varētu piedalīties iepirkumos, iepirkuma dokumentācija jāgatavo laikus – ziemas mēnešos, lai pavasarī pirms sējas saimnieks zinātu, kādos apjomos dārzeņi būs nepieciešami nākamajā rudenī. Diemžēl ierastā prakse rāda, ka valsts un pašvaldību iestādes iepirkumus izsludina vasarā, kad zemnieks jau savus laukus ir sastādījis un ražu aizrunājis citiem pircējiem.

Vēl nepārvarēti šķēršļi – bioloģisko produktu pārstrāde

Lai arī pēdējos gados bioloģisko pārstrādes uzņēmumu skaits ir krietni pieaudzis, mums vēl joprojām trūkst saimniecību, kurām ir arī bioloģiskās pārstrādes sertifikāts. Ļoti strauji ir attīstījusies mājražošana, taču mājražotāja statuss ļauj piedāvāt produkciju tikai gala patērētājam, tāpēc skolām „gar degunu iet” bioloģiskās saimniecībās ražoti piena produkti, dārzeņu konservi un ievārījumi. Vēl joprojām ļoti trūkst sertificētu bioloģisko dzirnavu un kautuvju.

► 13.lpp.

◀ 12.lpp.

Mums ir daudz bioloģisko saimniecību, kas ražo gaļas liellopus, taču bioloģisko kautuvju trūkuma dēļ tās nav tiesīgas marķēt savu produkciju kā bioloģisku.

Neizmantotais potenciāls – svaigpiena iegāde no saimniecībām

Pagaidām reti tiek izmantota iespēja iegādāties svaigpienu tieši no tuvumā esošajām saimniecībām. Izglītības iestādes to var iegādāties no saimniecībām, kuras saņēmušas svaigpiena realizācijas atļauju no Pārtikas un veterinārā dienesta, taču šī iespēja tiek izmantota reti. Ņemot vērā pašreizējo situāciju, tas būtu lielisks atbalsts vietējām piena saimniecībām, kuras nonākušas grūtībās Krievijas piena produktu importa aizlieguma dēļ, turklāt svaigpiens ir uztura ziņā daudz vērtīgāks par pastērētu pienu.

Galvenais šķērslis – izpratnes trūkums

Rīgas Valdorfskolas bioloģiskās pārtikas iepirkums nebūtu iespējams bez vecāku atbalsta un skolas vadības izpratnes par to, ka ir vērts ieguldīt vairāk laika un mainīt ierasto praksi, lai skolēni varētu ēst vietējo bioloģisko pārtiku. Līdz šim esam skatījušies ļoti tuvredzīgi uz publiskajiem iepirkumiem, fokusējoties tikai uz iepirkuma cenu. Citās valstīs pašvaldības jau ir novērtējušas ekonomisko ieguvumu, ja par pārtikas iegādi samaksātā nauda cirkulē reģiona vai valsts ietvaros. Poļu un lietuviešu pārtikas produkti vienmēr ir bijuši lētāki par vietējo ražojumu, taču vietējo pārtikas ķēžu attīstība nodrošinās ekonomisko stabilitāti Latvijas laukos, un visbeidzot tas ir arī Latvijas pārtikas pašapgādes jautājums.

Pēc pozitīvās Rīgas Valdorfskolas pieredzes arī citas skolas šobrīd ir ieinteresējušās par pārtikas iegādi no vietējām bioloģiskajām saimniecībām, tāpēc lūdzam atsaukties zemniekus, kuriem ir vēlme izteikt piedāvājumus vietējiem iepirkumiem, kā arī pašvaldību un valsts iestādes, kuras vēlas iegādāties bioloģisko produkciju. Kontakti: LLKC projektu vadītāja Lāsma Ozola, tālr. 27815545, e-pasts: lasma.ozola@llkc.lv.

Lāsma Ozola, LLKC projektu vadītāja

Termiņš, kura laikā var iesniegt pieteikumu, iesniegumu vai atskaiti.
Iesniegumu un atskaitu apkopošanas datums vai iesniegšanas beigu datums.

SVARĪGĀKIE DATUMI, KURUS LAUKU UZNĒMĒJS NEDRĪKST AIZMIRST 2014. GADA OKTOBRĪ

	Termiņš	Septembris			Oktobris			Novembris						
		1	2	9	15	16	20	22	28	30	1	30	1	3
Pārejas posma valsts atbalsts (PPVA)	PPVA par zīdītājgovīm													
Nacionālās subsīdijas	Apdrošināšanas polišu iegāde													
	Atbalsts dalībai pārtikas kvalitātes shēmās													
	Atbalsts nacionālās pārtikas kvalitātes shēmai													
	Atbalsts aizsargātu ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu, cilmes vietas nosaukumu vai garantētu tradicionālo īpatnību shēmai													
Grāmatvedība un nodokļi	Pievienotās vērtības nodoklis (PVN)													
	Mikrouzņēmumu nodoklis													
	Darījumu kvītis													
	Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas													
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis													
	Iedzīvotāju ienākuma nodoklis													

LAUKU ATTĪSTĪBA

TIRDZIŅI LAUKU REĢIONOS IR NEPIECIEŠAMI

Pēdējā laikā arvien vairāk cilvēku mēģina kaut ko izaudzēt savā dārzā vai arī pašu spēkiem pagatavot sieru, alu un citus pārtikas produktus pēc savas īpašās receptes. Ļoti bieži tiek apsvērti arī iespēja, kā saviem produktiem radīt lielāku pievienoto vērtību, tā vietā, lai pārdotu pienu, saimniece labprātāk pagatavo mājas biezpienu, bet kāds cits, piemēram, sāk ražot koka rotaļlietas bērniem. Tad saražotajam nepieciešams ar noieta tirgus.

Tieši tāpat ļoti populāri kļūst iepirkties tirdziņos, kur iespējams iegādāties daudz un dažādu mājās ražotu un radītu lietu. Tādēļ LLKC speciālisti aptaujāja novadu lauku konsultantus un vietējos iedzīvotājus, vaicājot, vai tirdziņi, kas pilsētās ir ļoti iecienīti, nepieciešami arī lauku reģionos.

Visi aptaujātie iedzīvotāji – 100% – bija vienprātīgi, „jā”, tirdziņi ir vajadzīgi. Tur, kur tirdziņi notiek, apmēram 79% iedzīvotāju ir apmierināti ar to organizēšanu. Cilvēki visbiežāk iegādājas svaigus un veselīgus dārzeņus, augļus, pienu, gaļas, zivju produktus, bioloģiski audzētus pārtikas produktus, stādus, dažādus amatniecības izstrādājumus, apģērbus un visu to, kas pašreizējā brīdī nav pašu dārzā, un to, ko nevar iegādāties veikalā. Aptaujātie atbildējuši, ka visvairāk – 70% – tirdziņos iegādājas pārtikas produktus. Aptauja liecina, ka 76% novadu tirdziņi tiek rīkoti salīdzinoši bieži.

Ņemot vērā lielo aktivitāti un interesi, vietējie iedzīvotāji vēlas, lai tirdziņi tiktu rīkoti biežāk, 57% iedzīvotāju ir atbildējuši, ka vēlas, lai tie notiktu reizi nedēļā, bet 43% iedzīvotāju uzskata, ka tirdziņus vajadzētu rīkot reizi mēnesī. Iedzīvotāju viedoklis ir atšķirīgs jautājumā par to, vai cenas

tirdziņos ir adekvātas. Puse iedzīvotāju uzskata, ka cenas ir pieņemamas, bet otra puse domā, ka cenas ir mazliet par augstu. Ja tirdziņus atbalstītu arvien vairāk pircēju, arī noiets būtu lielāks, līdz ar to – cenas zemākas.

Neskatoties uz to, ka aktivitāte tirdziņos ir salīdzinoši liela, LLKC lauku attīstības konsultanti uzskata, ka iedzīvotāji varētu būt vēl aktīvāki un vairāk piedalīties šajos tirdziņos. Par to liecina fakts, ka tikai 24% konsultantu domā, ka iedzīvotāju aktivitāte

Ja tirdziņus atbalstītu arvien vairāk pircēju, noiets būtu lielāks un cenas – zemākas

ir pietiekama. Tāpēc iesakām iedrošināt, ieinteresēt pārdevējus tirgoties regulāri, pieaicināt tirgotājus arī no citiem novadiem un pilsētām, vairāk reklamēt iespējas piedalīties tirdziņos.

No visiem aptaujātajiem lauku konsultantiem 87% deva apstiprinošu atbildi, ka novadu ciematos ir nepieciešami tirdziņi. Pēc konsultantu domām, iedzīvotāji visvairāk vēlas iegādāties dārzeņus, augļus, pienu produktus, zivju izstrādājumus, kūpinājumus, miltu izstrādājumus, maizi, medu, puķes, stādus, ogas, amatniecības darinājumus u.t.t. Izvēle atkarīga no sezonas.

Ražotāji visvairāk piedāvā pārtikas produktus – apmēram 61%, amatniecības izstrādājumus ražo 28%, un 11% nodarbojas ar tekstilizstrādājumu ražošanu.

Pēc konsultantu domām, lai uzlabotu tirdziņus novados, ir nepieciešama plašāka reklāmas kampaņa. Aptuveni 39% klientu saņem informāciju par tirdziņu norises vietu no sludinājumiem avīzēs, 30% – no plakātiem uz ielas, 17% – no cita informācijas avota, piemēram, no radio, vietējiem iedzīvotājiem u.t.t., 13% – no sludinājumiem internetā, kā arī daži iedzīvotāji apgalvoja, ka vispār nav pamanījuši šādu informāciju. Tādējādi jāsecina, ka nepieciešams laikus nodrošināt potenciālos pircējus ar informāciju par tirdziņu norises laiku un vietu, kā arī tirgotājiem un viņu piedāvāto produkciju. Iedzīvotāji jāaicina kļūt aktīvākiem un piedalīties tirdziņos, vairāk varētu sadarboties arī mājražotāji, kas paplašinātu piedāvājuma daudzveidību. Aicinām tirdziņus organizēt ne tikai novada centros, bet arī pagastu ciematos, kā arī darīt to regulāri, lai cilvēki pierastu pie šīs tirdzniecības formas un varētu plānot gan produkcijas piegādi, gan pirkumus.

Vajadzētu labāk sakopt tirdzniecības vietas, padomāt par noformējumu, ierīkot telpas, lai arī ziemās varētu tirgoties. Tirdziņi jāorganizē tā, lai būtu ērti gan pircējiem, gan pašiem tirgotājiem. Nepieciešams vairāk organizēt mārketinga pasākumus, lai piesaistītu vairāk pircēju. Varētu mēģināt apvienot mājražotājus un amatniekus, lai veidotu kopīgu tirdziņu vai tirgus dienas dažādos reģionos un paplašinātu produkcijas daudzveidību. Katrā novadā vajadzētu būt atbildīgajai personai, kas apsaimnieko, uztur kārtībā, labiekārto, seko līdzi kārtībai tirgū un, pats galvenais, organizē tirdziņus. ■

Ieva Meistere, LLKC Lauku attīstības nodaļas ekonomikas konsultante

MĀJRAŽOŠANA

PRODUKCIJAS KLĀSTS PALIELINĀS

Aina Muša saimniecisko darbību Saldus novada „Upeniekos” uzsākusi jau 2000. gadā, izveidojot zemnieku saimniecību „Dzērvenīte A”, kuras pamatnozares ir dzērveņu audzēšana un biškopība.

No 2008. gada saimniecība sāka ogas pārstrādāt, gatavojot sukādes un

sulu. Tāpēc kopā ar savu dēlu Uldi Stikānu 2010. gadā Aina reģistrējās arī kā mājražotāji. Produkcijas klāstam šajā laikā pievienojušies vēl sīrupi un tējas. Lai būtu plašāks pircējiem piedāvātās produkcijas klāsts, saimniecība audzē arī ķirbjus, bet no citiem saimniekiem iepērk cidonijas un rabarberus.

Doma par dzērveņu audzēšanu saimniecei radās jau 1995. gadā, bet tikai 1998. gadā tika iegādātas pirmās dzērveņu stīgas. Šobrīd saimniecība apsaimnieko 2,22 ha dzērveņu platību, bet tā kā pēc sukādēm un ogām ir liels pieprasījums, ir plānots paplašināt apsaimniekojamās platības. ▶ 15.lpp.

◀ 14.lpp.

Ar LLKC Saldus nodaļu Aina Mušai sadarbība izveidojās, startējot LEADER projektā, kuram pieteikumu izstrādāja Saldus nodaļas speciāliste. Vienā no ikgadējām Zemkopības ministrijas reģionālajām konferencēm, kas šovasar notika Kandavas novadā, Aina Muša sadarbībā ar Saldus nodaļu un Saldus rajona attīstības biedrību piedāvāja savu produkciju konferencēs apmeklētājiem.

Saimniece saka, ka uzņēmuma reģistrēšana nav sagādājusi problēmas, un tās nav radušās arī vēlāk, ja vien tiek izpildītas likumdošanas prasības. Kontrolējošo institūciju pārstāvji veic arī izglītojošo lomu, apseko saimniecību, pabrīdina, kas jāuzlabo, un, šīs prasības ievērojot, veidojas veiksmīga sadarbība.

Ražošana

Kādu tehnoloģisko ražošanas procesu izmantojat?

Aina Muša: – Ogas tiek sagrieztas, tad saldētas, cukurotas, notecināts sīrups, un tās tiek žāvētas.

– **Kā apgūvat šo prasmi?**

– Sākotnēji prasmi apguvu no Babītes pagasta zemnieku saimniecības „Strēlnieki” saimnieka Jāņa Bieranda. Regulāri notiek Latvijas Dzērveņu audzētāju asociācijas biedru tikšanās, kurās pārrunājam problēmas, apmaiņam pieredzē, degustējam cits cita saražotus produktus.

– **Secinājumi un ieteikumi par tehnoloģijas izvēli?**

– Ir jāmēģina, nemitīgi jāinteresējas, kā uzlabot produktu, bet, kad produkts ir iegādājies pircējam, tad jācenšas noturēt tā kvalitāti un garšu.

– **Kas sastāda produktu receptūru un procesa aprakstus?**

– Sākotnēji palīdzēja Jānis Biebrands, viņš sniedza daudz specifisku ieteikumu, tagad to daru pati.

– **Cik daudz laika tiek patērēts produkta saražošanai?**

– Dažādi, kā lai to uzskaita... Pavasaris, vasara un rudens paiet audzējot, savukārt no septembra līdz janvārim notiek ogu griešana un žāvēšana. Žāvēta produkta saražošanai no brīža, kad laukā norautas ogas, līdz gatavām sukādēm paiet divas nedēļas.

– **Vai tā ir jūsu pamatnodarbošanās?**

– Pamatnodarbošanās ir lielo dzērveņu audzēšana un biškopība, mājražošana ir papildus nodarbošanās, lai būtu plašāks sortiments.

– **Cik liela daļa izejvielu tiek saražota saimniecībā?**

– Pamatizejvielas tiek saražotas pašu saimniecībā. Iepērkam cidonijas un cukuru, ja pietrūkst, tad arī ķirbjus un rabarberus.

– **Kā izdodas izpildīt dažādu kontrolējošo institūciju prasības?**

– Kontrolējošās iestādes neprasa neko tādu, ko nevarētu izpildīt. Vajag tikai darīt!

– **Kā tiek uzglabāta produkcija?**

– Produkcija tiek uzglabāta +15 līdz +25 grādu temperatūrā māj-

ražošanai paredzētajās telpās. Izejvielas uzglabājam ogu noliktavā, kas paredzēta piecām tonnām, un ir trīs 400 litru saldētavas. Tas arī ir apjoms, ko plānojam pārstrādāt.

Uzskaitē

– **Vai ir sarežģīti sakārtot visu nepieciešamo dokumentāciju?**

– Pašai man nepatīk kārtot šīs lietas, bet reizi gadā, kad atpūšos pie meitas Anglijā, saņemos sakārtot visu grāmatvedību. Ikdienā veicu nepieciešamo uzskaiti.

– **Kas īpašs jāņem vērā grāmatvedības un ražošanas uzskaitē, nodarbojoties ar mājražošanu?**

– Nav, manuprāt, nekādu īpašu atšķirību kā citos uzņēmumos.

– **Vai ir nepieciešams veikt kādus regulārus pierakstus, piemēram, par produkta izsekojamību, temperatūras režīmiem, ražošanas pārpalikumiem? Vai tas apgrūtina darbu mājražošanas nozarē?**

– Šīm lietām jābūt sakārtotām. Protams, tas paņem laiku, bet arī atvieglo darbu. Kopš praktizējam marķēšanu izejvielām un gatavajai produkcijai, strādāt ir kļuvis ērtāk.

Marķēšana, iepakojšana, reklāma

– **Vai ir sarežģīti piemēklēt iepakojšanas materiālu saražotajai produkcijai?**

– Nav grūti, pamēģinājām, izvēlējāmies un tagad lietojam.

– **Tiek veidots arī īpaši jūsu produkcijai paredzēts iepakojums un marķējums?**

– Ogas fasējam plastmasas kastītēs pa 100 gramiem un plastikāta maisiņos pa 200 gramiem. Sīrups un sula tiek pildīti plastmasas pudelēs, bet medus – stikla burciņās un plastmasas spainīšos. Etiķešu dizainu izstrādāja meita. Man ļoti patīk, ka viņa tajā ir ielikusi Saldus ģerboni. Etiķetes pasūtu izgatavot tepat Brocēnos.

– **Kā reklamējat savu produkciju?**

– Esmu piedalījies TV raidījumā „Rīta kafija”, ir ievietota informācija „Zaļajās lapās”, mājaslapās www.viss.lv, zl.lv un firmas.lv. Plašāka informācija un apraksts ir arī www.saldus24.lv/. Bet vislabāk strādā tiešā kontakta reklāma, kad pircējs var pagaršot produkciju un parunāties. Klienti mani jau atpazīst personīgi, un tā ir labākā reklāma.

▶ 16.lpp.

Neesam ņēmuši kredītu, jo man nepatīk, ka „aste piespiesta”

◀ 15.lpp.

Noietas tirgus un pārdošana

– Kur tiek realizēta produkcija?
– Tirgos Saldū, Brocēnos, Dobelē, Berga bazārā, Kalnciema ielas tirdziņā sestdienās. Piedalos Miķeļdienas gadatirgū Rīgā, izstādē Rāmavā. Labprāt piedalos arī ķirbju un tomātu izstādēs Dabas muzejā. Ja atliek laika, dodos arī uz gadatirgiem, kur aicina.

– Kā organizējat tirdzniecību? Cik daudz laika tiek veltīts pārdošanai?

– Tirdzniecībai tiek atvēlēts vairāk laika nekā ražošanai.

– Kā organizējat došanos uz tirdzniecības vietu? Vai tam ir speciāls transports, iekārtas?

– Tirgojamies abi ar dēlu. Ir vieglā automašīna, produkcijas pārvadāšanai paredzētas kastes, galds un telts.

– Cik tas ir izdevīgi? Vai produkciju pārdodat arī uz vietas saimniecībā?

– Doties uz Rīgas tirdzniecības vietām ir izdevīgi, citur – kā nu kuru reizi. Rudenī un ziemā pēc produkcijas ir lielāks pieprasījums, vasarā, kad ir svaigas ogas, tad – mazāks. Uz vietas saimniecībā galvenokārt pārdodam svaigas ogas un medu lielākos apjomos.

– Kā labāk realizēt produkciju – ražošanas vietā vai tomēr doties izbraukuma tirdzniecībā?

– Tirdzniecībā paņēmu daudz laika, jāpērk degviela ceļā izdevumiem, bet tas dod gandarījumu, ja pircēji ir po-

zītīvi noskaņoti un meklē tieši mūsu produktu. No vienas puses, vajadzētu ļaut ievietot produkciju arī mazumtirdzniecības vietās, lai varam vairāk laika veltīt ražošanai, no otras, – tad samazināties saikne ar pircēju.

– Kā iegūstat informāciju par iespējamām tirdzniecības vietām?

– Bieži organizatori paši zvina un aicina.

– Ko ieteiktu mājražotājiem, lai labāk organizētu pārdošanu?

– Katram savs! Jāmēģina, jādara un tad jau katrs izvēlas sev labāko variantu.

Attīstība

– Ar cik lieliem ieguldījumiem jāreķinās, lai uzsāktu šādu mājražošanu? Vai bija nepieciešami lieli izdevumi mājražošanas telpu remontam, lai PVD varētu izsniegt atzinumu?

– Bija nepieciešami aptuveni 1000 latu inventāram un telpu remontam. Daudz ko izgatavojām un piemērojām paši. Neesam ņēmuši kredītu un arī neplānojam, jo man nepatīk, ka „aste piespiesta”.

– Vai plānojat attīstīties? Ja jā, kādā virzienā un kas tam palīdzētu?

– Vajadzētu iegādāties jaunu salidētavu un sulas spiedi. Žāvētāju nesēn iegādājos. Tāpat plānojam uzlabot tirdzniecības vietu, izmantot vides reklāmu telts un galda noformējumam.

– Kas jāzina tiem, kuri vēlas uzsākt nodarboties ar mājražošanu? Jūsu ieteikumi un padomi!

– Vispirms katram vajag saprast, kas pašam patīk, ko viņš vēlas darīt. Jāpamēģina un, ja tas aizrauj, tad jāmeklē kontakti, jāapgūst zināšanas, jāmacās no citiem un jāturpina! ■

LLKC Saldus nodaļa

Dace Millere, LLKC sabiedrisko attiecību speciāliste

LAUKU LAPA TAVĀ E-PASTĀ

Piedāvājam iespēju saņemt informatīvos izdevumus "Lauku Lapa" un "Zivju Lapa" Jūsu e-pastā! Lai pieteiktos izdevumu elektroniskai saņemšanai, sūtiet pieteikumu uz e-pastu: lauku.lapa@llkc.lv. Uz šo e-pastu varat sūtīt arī ieteikumus, kā mēs varētu pilnveidot "Lauku Lapa" un "Zivju Lapa".

Pieteikumā jānorāda:

Vārds, uzvārds; iestādes nosaukums, kuru pārstāvat; e-pasta adrese, uz kuru vēlaties saņemt izdevumu.

Lauku Lapa

SAGATAVOTA
Latvijas Lauku konsultāciju
un izglītības centrā
Rīgas iela 34, Ozolnieki,
Ozolnieku pag., Ozolnieku nov., LV-3018
tālr.: 63050220
Izdevumā D. Arbidāna, A.Siliņas, VAAD,
LLKC arhīva un publicitātes foto

